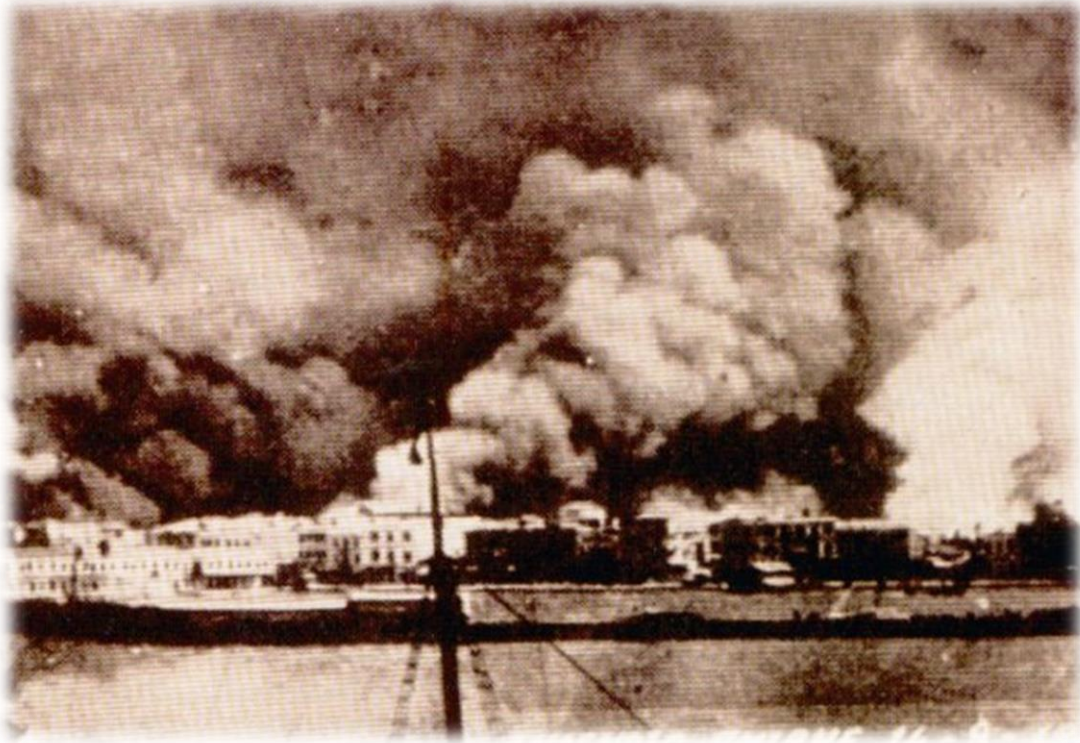

Η Αλήθεια για την Καταστροφή της Σμύρνης μέσα από τις Μαρτυρίες του Τζωρτζ Χόρτον.

Της Ισμήνης Λαμπ.*

(Η διάλεξη στο IHA-ZOOM Forum την Πέμπτη, 16 Ιουνίου 2022).

Αξιότιμε κ. Βόγγολη, σας ευχαριστώ πολύ για την ευγενική σας εισαγωγή. Αξιότιμοι κ. Προέδρε, κ. Σκεντέρη, κυρίες και κύριοι, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω όλους από καρδιάς για την ιδιαίτερη τιμή, την χαρά, και την ευκαιρία που μου δίνετε να σας μιλήσω για έναν μεγάλο οραματιστή, έναν ευγενή και σπάνιο, άνθρωπο, για τον πραγματικό Χόρτον.

Έχω το προνόμιο και την ευθύνη να είμαι η εξουσιοδοτημένη βιογράφος του George Horton. Αυτό σημαίνει ότι είχα πλήρη και αποκλειστική πρόσβαση σε όλα τα προσωπικά έγγραφα του Χόρτον, ένα αρχείο το οποίο κανείς δεν είχε ερευνήσει σε βάθος μέχρι σήμερα, καθώς πολύτιμες πρωτογενείς πηγές παρέμεναν αναξιοποίητες.

Δουλέψαμε στη βιογραφία του, και λέω δουλέψαμε γιατί το project ήταν πολύ μεγαλύτερο από ότι εκτίμησα αρχικά, και έτσι ζήτησα την πολύτιμη βοήθεια του άνδρα μου, Chris Lamb, τον οποίο με βαθιά ευγνωμοσύνη και τιμή αποκαλώ συν-συγγραφέα αυτού του βιβλίου.

Μέσα σε εννέα χρόνια, μετά από αμέτρητες ώρες έρευνας και μελέτης σε βιβλιοθήκες πολλών πόλεων ανά τον κόσμο συγγράψαμε τρεις τόμους, με 33 κεφάλαια συνολικά.

Τα τελευταία μάλιστα 13 κεφάλαια, που καλύπτουν τα χρόνια του πολέμου στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και ειδικότερα την καταστροφή της Σμύρνης, θα δημοσιευθούν σύντομα από τον εκδοτικό οίκο Γοργίας, με τον τίτλο, *The Gentle American: George Horton's Odyssey and His true Account of the Smyrna Catastrophe*.

Σήμερα θα ήθελα να αναφερθώ σε τρία καίρια σημεία που μέσα από την επεξεργασία της βιογραφίας του Χόρτον μας βοήθησαν να τον αποκρυπτογραφήσουμε:

- 1) Ποιος ήταν πραγματικά ο Χόρτον, και όχι αυτός που παρουσιάζεται συχνά μέσα από τα κείμενα κάποιων σχολιαστών;
- 2) Τι έκανε για την Σμύρνη, πριν και μετά την καταστροφή αυτής της μαρτυρικής πόλης; και...
- 3) Γιατί εν τέλει έχουν σημασία η σκιαγράφιση της προσωπικότητάς του και του έργου του;

1) Ποιος ήταν λοιπόν ο Τζωρτζ Χόρτον;

Ο Χόρτον είναι γνωστός κυρίως ως ο Αμερικανός γενικός πρόξενος στη Σμύρνη όταν λεηλατήθηκε και κάηκε από τον τουρκικό στρατό το 1922. Πολύ λιγότεροι άνθρωποι όμως γνωρίζουν κάτι για την προηγούμενη ζωή του και τα επιτεύγματά του, τα οποία καλύπτουμε στους δύο πρώτους τόμους της βιογραφίας του.

Όταν δεχθήκαμε να γράψουμε την βιογραφία του Χόρτον, αποφασίσαμε πως πρωταρχικά οφείλαμε να ερευνήσουμε και να αποκρυπτογραφήσουμε τον αληθινό χαρακτήρα του Χόρτον.

Ο Χόρτον υπήρξε μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα.

Οι Έλληνες και οι Αρμένιοι τιμούν τον Χόρτον ως έναν ανθρωπιστή που έσωσε πολλές ζωές στη Σμύρνη. Κάποιοι άλλοι τον παρουσιάζουν ως ένα φανατισμένο άτομο κατά των Τούρκων, ο οποίος είχε αντιμουσουλμανικές πεποιθήσεις. Προσπαθήσαμε μέσω μιας σε βάθος τεκμηριωμένης μελέτης της βιογραφίας του να ανακαλύψουμε την πραγματικότητα, και αυτό κατά την ταπεινή μας εκτίμηση τολμώ να πω ότι το πετύχαμε.

Σήμερα επέλεξα να επικεντρωθούμε στη Σμύρνη, οπότε δυστυχώς, δεν έχουμε τον χρόνο να μιλήσουμε εκτενώς για την ζωή αυτού του πανέξυπνου και προικισμένου αγοριού από το Μίτσιγκαν που εξελίχθηκε σε μια διεθνή προσωπικότητα. Συνοπτικά μπορώ να αναφέρω ότι μεγάλωσε μελετώντας τα κλασικά κείμενα, ενώ ο χαρακτήρας του διαμορφώθηκε μέσα από την δύσκολη σχέση που είχε με τον πατέρα του, έναν αυταρχικό άνθρωπο, που τορπίλισε τα όνειρα του νεαρού Χόρτον για μια πολιτική καριέρα, και διέλυσε τον πρώτο γάμο του γιού του. Ο Χόρτον απομακρύνθηκε από την επιρροή του πατέρα του και πήγε στο Σικάγο, με τα μόνα εφόδια την εξυπνάδα του, το δίπλωμα κολλεγίου, οκτώ δολάρια και μια βαλίτσα γεμάτη με τα ποιήματά του. Κατάφερε όμως και βρήκε μια δουλειά ως ρεπόρτερ της εφημερίδας Chicago Herald, όπου έμαθε να αξιολογεί τραγικές σκηνές με κλινική αποστασιοποίηση, αλλά και να αφηγείται την ιστορία με την ευαισθησία ενός ποιητή. Μέσα στην επόμενη δεκαετία έγινε διάσημος στους λογοτεχνικούς κύκλους.

Υπήρξε συγγραφέας μυθιστορημάτων μπεστ σέλερ, και διεθνώς αναγνωρισμένος ποιητής, καθώς και Έλληνας εθνογράφος, γράφοντας βιβλία τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά. Το βιβλίο του, In Argolis, του χάρισε διεθνή φήμη ως έναν από τους κορυφαίους εθνογράφους της Ελλάδας στην Αμερική, και το επικό του ποίημα, Aphroessa, κέρδισε διθυραμβικές κριτικές στην Αγγλία, όπου τον παρομοίαζαν με τον Keats και τον Tennyson!

Στη συνέχεια δέχτηκε την προεδρική πρόσκληση να γίνει πρόξενος στην Αθήνα.

Μετά την θητεία του στην Αθήνα, Χόρτον επέστρεψε στο Σικάγο και συνέχισε την λογοτεχνική του καριέρα.

·Η ζωή του όμως ξαφνικά ανατράπηκε όταν:

Επιστρέφοντας από ένα ταξίδι, που έκανε τον γύρο του κόσμου ανακάλυψε ότι η σύζυγός του τον απατούσε με έναν εκατομμυριούχο, τον Μπέικον.

Την παρακάλεσε να συμφιλιωθούν για χάρη της κόρης τους, αλλά η Κάθριν αρνήθηκε. Εκείνη την εποχή, το διαζύγιο δεν ήταν δυνατό χωρίς αιτία, και ο Μπέικον δεν δεχόταν να παντρευτεί την Κάθριν αν το όνομά της διασυρόταν στις εφημερίδες. Παρά το γεγονός ότι ο Χόρτον είχε

απόδειξη για τη μοιχεία της Κάθριν, ιδιόχειρη επιστολή της ίδιας, δεν ήθελε να καταλήξει εγκαταλελειμμένη και χωρίς μέσα επιβίωσης. Παρά τις συμβουλές των φίλων του και του δικηγόρου του, συμφώνησε να αποδεχτεί δημόσια την ευθύνη για τον χωρισμό, αλλά μόνον αν ο Μπέικον δεχόταν να παντρευτεί την Κάθριν.

Αναφέρω αυτό το περιστατικό νομίζω μας λέει πολλά για τον ακέραιο χαρακτήρα του Χόρτον.

Μετά από μια περίοδο βαθιάς κατάθλιψης, πήγε στην Ουάσιγκτον, όπου έχτισε ξανά την καριέρα του, έγινε επίτιμος διδάκτορας Παν/μιου και ανέλαβε και πάλι θέση στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Από εκεί, το 1909, ξεκίνησε την διπλωματική του καριέρα στην Ελλάδα και στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Θα λέγαμε ότι ο Χόρτον υπήρξε αδιαμφισβήτητα ένας προικισμένος λογοτέχνης και γλωσσολόγος, ένα καλλιεργημένο άτομο, με ελληνική παιδεία. Ήταν ένας φιλεύσπλαχνος, ειλικρινής, και κοινωνικός άνθρωπος, που έκανε εύκολα φίλους, τα πήγαινε πολύ καλά σχεδόν με όλους, και απολάμβανε τη συντροφιά των άλλων. Επίσης ήταν ένας οξυδερκής παρατηρητής της ανθρώπινης φύσης, καθώς και πολιτικά προοδευτικός για την εποχή του, όπως αποδεικνύεται στα γραπτά του και τα editorials του.

Τώρα που γνωρίσατε αυτές τις πτυχές της ζωής και της προσωπικότητας του Χόρτον, δεν θα εκπλαγείτε αν σας πω ότι ο Χόρτον οργάνωσε ανθρωπιστική βοήθεια για Μουσουλμάνους, Εβραίους, Προτεστάντες, Καθολικούς, Αρμένιους και Έλληνες Οθωμανούς καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας του στην περιοχή, ξεκινώντας με συμπαράσταση και βοήθεια προς τους μουσουλμάνους πρόσφυγες των Βαλκανικών πολέμων, δηλαδή πολύ πριν από την Καταστροφή της Σμύρνης!

Ούτε θα εκπλαγείτε νομίζω αν μάθετε ότι εκτιμούσε, εξυμνούσε και επεδίωκε την «Αλήθεια» και την απαιτούσε από τους υφισταμένους του. Σε μια ομιλία του προς τους αποφοίτους του Διεθνούς Κολλεγίου στη Σμύρνη, το 1921 τους προέτρεψε :

«να καλλιεργούν την ειλικρίνεια και την τιμιότητα. Κάθε φορά που μιλάει κάποιος πρέπει να σκέφτεται, «είναι αυτή η αλήθεια ή όχι;» Τους επεσήμανε δε «πρέπει να είστε βέβαιοι ότι ένα ψέμα θα αποκαλυφθεί αργά ή γρήγορα...».

Τώρα λοιπόν, έχοντας κατά νου όσα σας προανέφερα για τον χαρακτήρα του Χόρτον μπορούμε να δούμε τι προσέφερε.

2) Τι έκανε λοιπόν ο Χόρτον για την Σμύρνη ;

α. Πρώτα από όλα, Χόρτον έκανε πολλά για να αποφευχθεί η καταστροφή της Σμύρνης. Συγκεκριμένα:

1. Προώθησε την εμπλοκή των ΗΠΑ στην Εγγύς Ανατολή για την προστασία των μειονοτήτων.

Ενώ ήταν ακόμη στη Θεσσαλονίκη ο Χόρτον, πριν καν τελειώσει ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, προειδοποίησε τους ηγέτες των ΗΠΑ ότι οι Τούρκοι είχαν πρόθεση να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα εκτουρκισμού και εθνοκάθαρσης των χριστιανών υπηκόων τους. Αποδείχθηκε ότι είχε δίκιο. Μάλιστα, έγραψε ένα ποίημα που προέτρεπε τους Αμερικανούς να εξασφαλίσουν ειρήνη αντί να ασπαστούν τον απομονωτισμό.

Ακόμη και μετά την ανακωχή των Σεβρών, και πριν από την ελληνική κατοχή της Μικράς Ασίας, προειδοποίησε τους ηγέτες των ΗΠΑ ότι οι Τούρκοι συνεχίζουν τις καταδιώξεις των Αρμενίων και των Ελλήνων και ότι χρειάζονται προστασία.

2. Δεύτερον, προσπάθησε να κάνει τους Συμμάχους να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους προς την Ελλάδα.

Για παράδειγμα, προέβλεψε ότι η ελληνική κατοχή της Σμύρνης, που σχεδιάστηκε από τους Συμμάχους, θα ήταν μια κατάστροφη, [όπως συνέβη στις Συρακούσες κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο,] η οποία θα όξυνε την τουρκική αντίσταση και θα χρεωκοπούσε την Ελλάδα. Υποστήριζε δε ότι ήταν και για το συμφέρον των Συμμάχων να μην συμβεί αυτό.

Επίσης, αποκάλυψε τι πραγματικά συνέβη κατά την ελληνική απόβαση στην Σμύρνη το 1919, δηλαδή, την καλά προσχεδιασμένη τουρκική ενέδρα των ελληνικών στρατευμάτων, καθώς και την

άρνηση των Συμμαχικών στρατευμάτων να συνοδεύσουν και να στηρίξουν τους Έλληνες κατά την απόβαση.

Και τέλος, για να αποκατασταθεί η επικίνδυνη κατάσταση, συνέστησε μεγαλύτερη συμμετοχή των Συμμάχων, συμπεριλαμβανομένων στρατιωτικών παρατηρητών και αμερικανικής εντολής (mandate) στην Τουρκία.

3. Τρίτον, αποκάλυψε ψευδείς αναφορές οι οποίες απέτρεψαν τους Συμμάχους από πιθανή υποστήριξη της Ελλάδας.

Από χρόνια, πριν ακόμη καεί η Σμύρνη, ο Χόρτον αποκάλυψε ψευδείς αναφορές από τον ανώτερο του, τον φιλότουρκο ναύαρχο Μπρίστολ, τον εκπρόσωπο των ΗΠΑ στην Κωνσταντινούπολη. Όπως αποκαλύπτει μια σειρά επιστολών, ο Χόρτον, σε αντίθεση με τον Μπρίστολ παρέθετε την πραγματική εικόνα, την αλήθεια δηλαδή, όσων διαδραματίζονταν στην Μικρά Ασία.

Αν διαβάσετε τη βιογραφία, πιστεύω ότι θα εκπλαγείτε που ο Μπρίστολ δεν απαλλάχθηκε από τα καθήκοντά του για ψευδείς αναφορές.

β. Ο Χόρτον έσωσε ζωές.

Μετά την κατάρρευση του ελληνικού μετώπου, βοήθησε χριστιανούς πρόσφυγες να εκκενώσουν τα χωριά τους και τις κωμοπόλεις, σώζοντας έτσι πολλές ζωές. Ένας από αυτούς που έσωσε, για παράδειγμα, ήταν ένας Έλληνας εύζωνας στρατιώτης, και ένα μικρό κορίτσι που έκρυψε στα SS. Hog Island. [Αυτά τα δυο περιστατικά και οι λεπτομέρειές τους δεν έχουν προηγουμένως επισημανθεί σε βιβλία που έχουν γραφτεί για τη Σμύρνη.]

Προσπάθησε επίσης να αποτρέψει την καταστροφή της Σμύρνης, ζητώντας την παρουσία αμερικανικών πολεμικών πλοίων στον κόλπο της Σμύρνης, ανθρωπιστική βοήθεια και το σημαντικότερο, άδεια για διαπραγματεύσεις για τη κατάπαυση του πυρός και την ειρηνική μεταφορά των προσφύγων από την Σμύρνη στην Ελλάδα. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, και ο υπουργός Εξωτερικών, επηρεασμένοι από τις παραπλανητικές αναφορές του Μπρίστολ αρνήθηκαν να εξουσιοδοτήσουν τον Χόρτον για διαπραγματεύσεις και προσπάθειες να σώσει πρόσφυγες!

Μια άλλη καινούργια αποκάλυψη στη βιογραφία είναι ο τρόπος με τον οποίο ο Χόρτον πολέμησε τον Μπρίστολ, αλλά και τον αρχηγό του επιτελείου του, τον Λοχαγό Χέμπορν. Ο Χέμπορν στάλθηκε στη Σμύρνη για να ελέγχει τον Χόρτον. Τι έγινε ακριβώς;

Ο Χόρτον ήθελε μια έγκαιρη εκκένωση των πολιτογραφημένων Αμερικανών (δηλαδή, των ντόπιων Ελλήνων και Αρμενίων που είχαν υιοθετήσει την Αμερικανική υπηκοότητα) και οι οποίοι ήξερε ότι κινδύνευαν από τους Τούρκους. Ο Μπρίστολ όμως ήταν κατά της εκκένωσης, επιμένοντας ότι οι προθέσεις των Τούρκων ήταν ειρηνικές και καλοπροαίρετες και δεν υπήρχε κανένας απολύτως λόγος για εκκένωση. Ένας άγνωστος αριθμός πολιτογραφημένων Αμερικανών έχασαν την ζωή τους ως αποτέλεσμα του πείσματος του Μπρίστολ, και σε πολλές περιπτώσεις με φρικιαστικό τρόπο. Μετά από επίμονες προσπάθειες ο Χόρτον τελικά επικράτησε, και πέτυχε να οργανώσει την εκκένωση των πολιτογραφημένων Αμερικανών που είχαν καταφέρει να γλυτώσουν, χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε μέσον είχε στην διάθεσή του. Σε αντίποινα, ο Μπρίστολ τον ανάγκασε να φύγει από τη Σμύρνη, ώστε να μην μπορεί πια ο Τζώρτζ να ενημερώνει το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και τον τύπο, δηλαδή την κοινή γνώμη, για τις κτηνωδίες των Τούρκων. Και στη συνέχεια, ο Μπρίστολ αμαύρωσε την υπόληψη του Χόρτον, επειδή τόλμησε να αποκαλύψει την αλήθεια!

γ. Όταν έφθασε στην Αθήνα ο Τζωρτζ έγινε υπέρμαχος της ανθρωπιστικής βοήθειας για τους πρόσφυγες.

Όταν επιτέλους οι εξαθλιωμένοι πρόσφυγες έφθασαν στην Αθήνα, ο Χόρτον εργάστηκε ασταμάτητα και με πάθος για να εξασφαλίσει κάθε δυνατή βοήθεια για τους πρόσφυγες, καθώς και την άδεια να μεταναστεύσουν στις Ηνωμένες Πολιτείες.

δ. Τέλος, όταν ανακλήθηκε στην Ουάσιγκτον, ο Χόρτον έδωσε μια πενταετή μάχη για την αλήθεια (1922-1927).

Όταν ο Μπρίστολ και ο Ντάλας (ο Διευθυντής του τμήματος της Εγγύς Ανατολής στο Στέιτ Ντηπ., και αργότερα ο Διευθυντής της CIA) συνωμότησαν για να συγκαλύψουν τις Τουρκικές φρικαλεότητες και έπεισαν τον Υπουργό Χιούζ να τις αποδεχθεί, ο Χόρτον άρχισε μια σφοδρή μάχη για την αποκάλυψη της αλήθειας. Ο Μπρίστολ και το Στέιτ Ντηπ. αντέδρασαν προσπαθώντας να δυσφημήσουν τον Χόρτον. Αυτή η μακρά διαμάχη είναι μια από τις σημαντικότερες, και πρωτοφανείς αποκαλύψεις της βιογραφίας.

2) Ποιά είναι όμως η σημασία όλων όσων ανέφερα μέχρι τώρα:

Η σημασία είναι ότι η ιστορική αλήθεια μετράει!!! Τόσο τότε, όσο και τώρα!!!

Γιατί, αν οι Αμερικανοί αξιωματούχοι είχαν υποστηρίξει και διαδώσει την αλήθεια, δηλαδή τα πραγματικά γεγονότα, η αλήθεια μπορεί να είχε αλλάξει την πορεία της ιστορίας και την τύχη της Σμύρνης, και το κυριότερο, να είχε σώσει την ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων.

Ανακαλώντας στον νου τους την τραγική αυτή ιστορία πολλοί άνθρωποι υποθέτουν ότι όσα συνέβησαν ήταν αναπόφευκτα. Αυτό όμως δεν αληθεύει για την Μικρά Ασία. Αντίθετα, σε μια κρίσιμη στιγμή της αμερικανικής ιστορίας, μερικοί αξιωματούχοι σε καίριες θέσεις, ο Μπρίστολ, ο Ντάλας, και ο Χόρτον έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αμερικανική πολιτική και άλλαξαν αμετάκλητα την πορεία της ιστορίας—πράγμα που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί! Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να καταλάβουμε πόσο έντονος ήταν ο αγώνας και πόσο κοντά στην νίκη ήταν ο Ελληνικός στρατός στην Μικρά Ασία! Παρά την έλλειψη βοήθειας από τη Βρετανία ή τις ΗΠΑ, και την γαλλική, ιταλική και σοβιετική υποστήριξη για το Κεμάλ, οι Έλληνες μόνοι τους σχεδόν νίκησαν τις τουρκικές δυνάμεις στη μάχη της Σακαρίας το 1921. Αν οι ελληνικές δυνάμεις είχαν αμερικανική ή βρετανική υποστήριξη, η έκβαση του πολέμου ίσως ήταν διαφορετική. Επιπλέον, η επιτυχής απόκρυψη της αλήθειας από τον Μπρίστολ από το 1919-1922, δηλαδή επί τριετίας (!!!), πιθανότατα άλλαξε την πορεία της ιστορίας. Ο Μπρίστολ έπεισε πολλούς Αμερικανούς ότι οι τουρκικές θηριωδίες ήταν μύθος και ότι οι Έλληνες και οι Τούρκοι ήταν εξίσου ένοχοι για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποκλείοντας έτσι κάθε πιθανότητα αμερικανικής επέμβασης ή βοήθειας.

Ο Χόρτον θεώρησε αυτή την διαστρεβλωμένη αντίληψη, δηλαδή «ότι οι σφαγμένοι Χριστιανοί [τα θύματα] ήταν τόσο κακοί όσο και οι δήμιοί τους», ή αν προτιμάτε το ότι η ισορροπία των φρικαλεοτήτων ήταν «50-50», σαν «μια από τις πιο έξυπνες παραπλανητικές φήμες που διαδόθηκε ποτέ από τους Τούρκους προπαγανδιστές»!! Ο Χόρτον πίστευε ότι αυτή η εξήγηση είχε απήχηση στο αγγλοσαξωνικό αίσθημα δικαιοσύνης, και ότι η ιδέα του 50-50 όχι μόνο απάλλαζε την συνείδηση των

συμμάχων από κάθε ευθύνη, αλλά και εξευμένιζε την συνείδησή τους και τις ενοχές τους...

Ο Χόρτον υποστήριξε ότι οι Χριστιανοί δεν ήταν ποτέ σε θέση ισχύος για να κατακρεουργήσουν ηθελημένα τους Τούρκους «ακόμα κι αν επιθυμούσαν να κάνουν κάτι τέτοιο». Χαρακτηριστικά είπε, ό,τι και αν είχε κάνει ο ελληνικός στρατός κατά τη βιαστική υποχώρησή του, σε σύγκριση με «την μακρά ιστορία των [Τουρκικών] σφαγών που έχουν εμποτίσει την [οθωμανική] αυτοκρατορία με αίμα, ο απολογισμός μαθηματικά, δεν θα είναι 50-50, αλλά ούτε καν ένας σε δέκα χιλιάδες». Για την ακρίβεια, ο Χόρτον υποστήριζε ότι οι Χριστιανοί δεν ήταν διατεθειμένοι να κάνουν κάτι τέτοιο έτσι και αλλιώς, όπως απέδειξαν οι Έλληνες με την άρνησή τους να ανταποδώσουν στους Τούρκους τις θηριωδίες τους. Οι Έλληνες ούτε έσφαξαν τουρκικές μειονότητες στην Ελλάδα, ούτε κακομεταχειρίστηκαν Τούρκους αιχμαλώτους πολέμου.

Εν ολίγοις, οι ψευδείς αναφορές του Μπρίστολ απέτρεψαν τους Αμερικανούς ηγέτες από το να προσφέρουν στρατιωτική και ανθρωπιστική ενίσχυση, παρά το γεγονός ότι το αμερικανικό κοινό ήταν αηδιασμένο, αγανακτισμένο, με τις ακατάπαυστες και συστηματικές τουρκικές φρικαλεότητες.

Η κρίσιμη στιγμή όμως ήρθε αμέσως μετά την καταστροφή της Σμύρνης, όταν ο Κεμάλ στην έξαψη του θριάμβου του αποφάσισε να εξαλείψει το υπόλοιπο 1,5 εκατομμύριο Χριστιανών που βρίσκονταν ακόμη στην Μικρά Ασία. Αγανακτισμένοι, οι Βρετανοί ήρθαν σε επαφή με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ για να δουν αν οι Ηνωμένες Πολιτείες θα συμφωνούσαν να στείλουν από κοινού ένα τελεσίγραφο στους Τούρκους σχετικά με τα σχέδιά τους. Εκείνη την κρίσιμη, αποφασιστική στιγμή της ιστορίας, ο Ντάλας αντί να προωθήσει στον Υπουργό Εξωτερικών Χιούζ την σχετική αναφορά του Χόρτον προώθησε την παραποιημένη, ψευδή αναφορά [δηλαδή fake news] ενός νεοαφιχθέντος, νεαρού και άπειρου, καθώς και χαμηλόβαθμου υποπρόξενου τον οποίο έλεγχε ο Μπρίστολ, αλλάζοντας έτσι την πορεία της ιστορίας.

Τελικά, η Τουρκία μπόρεσε να επωφεληθεί αυτής της εθνικής ομοιογένειας που κατάφερε να δημιουργήσει μέσω της γενοκτονίας. Οι

Γερμανοί ηγέτες μάλιστα θαύμασαν όχι μόνο τα όσα πέτυχε η Τουρκία με αυτήν την απάνθρωπη πολιτική, αλλά και το γεγονός ότι η Τουρκία δεν τιμωρήθηκε για την γενοκτονία! Έτσι, σιγά σιγά η Γερμανία ασπάστηκε την ψευδαίσθηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής της γενοκτονίας, και της εθνοκάθαρσης. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ξέσπασε στην Γερμανία μια «μεγάλη διαμάχη σχετικά με τη γενοκτονία», η οποία εξελίχθηκε από την οργή, στην άρνηση, στην αποδοχή, και τέλος στη δικαίωση της γενοκτονίας! Οι Γερμανοί που αποδοκίμαζαν τις τουρκικές θηριωδίες φιμώθηκαν από εκείνους που θαύμαζαν τους Τούρκους. Τι θαύμαζαν;

Το ότι, αν και ηττημένοι, οι Τούρκοι αντέδρασαν με επιτυχία στις σκληρές μεταπολεμικές συνθήκες που τους επέβαλαν οι Σύμμαχοι, και κατάφεραν να υλοποιήσουν όλα τα σχέδιά τους! Μεταξύ των οποίων να εξαλείψουν τους «εσωτερικούς εχθρούς» τους και να δημιουργήσουν μια ομοιογενή, ενωμένη τουρκική εθνική οντότητα. Οι Γερμανοί κατέληξαν όχι μόνο να εξορθολογίσουν την τουρκική γενοκτονία, αλλά και να την μιμηθούν. Έτσι, όταν οι Ναζί ήρθαν στην εξουσία, υιοθέτησαν την πολιτική γενοκτονίας των Τούρκων ως πρότυπο για το δικό τους πρόγραμμα εξόντωσης των Εβραίων και άλλων «ανεπιθύμητων».

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, αν είχαν επικρατήσει οι εισηγήσεις του Χόρτον, οι οποίες ήταν βασισμένες στην αλήθεια, αντί αυτές του Μπρίστολ, η ιστορία μπορεί να ήταν και πολύ διαφορετική, και πολύ καλύτερη για εκατομμύρια ανθρώπους.

Και Σήμερα; Η αλήθεια εξακολουθεί να έχει σημασία και σήμερα!!

Χωρίς αυτήν, οι Αμερικανοί, οι Έλληνες και οι Τούρκοι δεν θα κατανοήσουν τις πραγματικές συνθήκες της ιστορικής τους ταυτότητας, ή τις πολιτικές επιλογές τους, είτε στο παρελθόν είτε στο μέλλον:

Σήμερα, πολλοί άνθρωποι, (συμπεριλαμβανομένων δυστυχώς και ιστορικών), εξακολουθούν να είναι συγκεχυμένοι και να παραπλανούνται για το τι πραγματικά συνέβη στην Ανατολία κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Πρόσφατα, ωστόσο, η εξιστόρηση του Χόρτον έχει επαληθευτεί από έγκυρες μελέτες που αξίζει να καθιερωθούν ως η τεκμηριωμένη ιστορία.

Οι Αμερικανοί εξακολουθούν να εξετάζουν τις λεγόμενες «ιδεαλιστικές» και «ρεαλιστικές» θέσεις της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Αρκετοί ιστορικοί θεωρούν τον Μπρίστολ και τον Ντάλας ως αξιοθαύμαστους «ρεαλιστές» Αλλά, μάλλον ο Χόρτον ήταν ο αληθινός «ρεαλιστής» γιατί ήταν ειλικρινής, και ακριβής, σχετικά με όσα συνέβαιναν. Ο Χόρτον υποστήριζε επίσης μια εξωτερική πολιτική βασισμένη στην ηθική και όχι μόνο στο εθνικό συμφέρον. Επέμενε μια τέτοια στάση είχε οφέλη, αλλά ήταν επίσης απαραίτητη για τη διαφύλαξη του δυτικού πολιτισμού και των αξιών του.

Το ηθικό δίδαγμα αυτής της ιστορίας, όπως έλεγε ο Χόρτον, είναι ότι οι Αμερικανοί πρέπει να επιμένουν και να απαιτούν την αλήθεια από την κυβέρνησή τους και να τιμωρούν τις συγκαλύψεις, διαφορετικά οι συνέπειες μπορεί να είναι πράγματι φρικτές και ανεπανόρθωτες.

Τέλος, θα έλεγα ότι η αλήθεια είναι σημαντική όχι μόνο για τους Αμερικανούς όταν χαράζουν μια πολιτική, αλλά και για τους Έλληνες και τους Τούρκους.

Οι Έλληνες πρέπει να γνωρίζουμε την αλήθεια για την δική μας ιστορία. Δυστυχώς πολλοί έχουν ασπαστεί την προπαγάνδα ότι οι συμπεριφορά των Ελλήνων στη Μικρά Ασία ήταν αντίστοιχη με αυτή των Τούρκων. Ο Χόρτον το θεώρησε αυτό, όχι μόνο ανακριβές αλλά και παράλογο! Επιστημονικές έρευνες τον υποστηρίζουν σε αυτό, και αποδεικνύουν ότι είχε δίκιο!

Τέλος, και οι Τούρκοι πρέπει να μάθουν την αλήθεια για τη δική τους ιστορία. Ο Χόρτον πίστευε ότι οι αυταρχικές ή «κλειστές» κοινωνίες όπου απαγορεύεται η ελευθερία συνείδησης και η ελευθερία του λόγου δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις ανοιχτές, ελεύθερες κοινωνίες που ασπάζονται την αλήθεια ως την πρωταρχική αρετή. Σήμερα, πολλοί Τούρκοι διανοούμενοι συμφωνούν πως η επιδίωξη της ελευθερίας λόγου και συνείδησης απαιτεί να αναγνωρίσει η Τουρκία την ιστορία της γενοκτονίας στην χώρα της. Οι Τούρκοι διακυβεύουν πολλά όταν δεν γνωρίζουν, ή δεν θέλουν να γνωρίζουν και να αποδεχθούν την αλήθεια.

Τελειώνοντας, μπορούμε να συγκρίνουμε τον Horton με τον Bristol και τις δύο εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις τους. Ο Χόρτον πίστευε ότι η αμερικανική πολιτική απαιτούσε ηθική βάση και επέμεινε ότι η αλήθεια για τη Σμύρνη και τις τουρκικές γενοκτονίες έπρεπε να γίνει γνωστή προς όλους.

Αντίθετα, ο Μπρίστολ υποστήριζε την υποταγή των ανθρωπιστικών συμφερόντων στα προσδοκώμενα εμπορικά οφέλη και ήταν πρόθυμος να κάνει το παν για να το πετύχει. Κατά την άποψή μου, ο Μπρίστολ ήταν το αρχέτυπο του γνωστού «άσχημου» Αμερικανού: του πομπώδη, αδαή, προκατειλημμένου και εθνοκεντρικού ανθρώπου. Η αντιπαράθεση μεταξύ του Χόρτον και του Μπρίστολ κορυφώθηκε όταν καταστράφηκε η Σμύρνη. Αυτή η διαφορετική οπτική και οι αντιδράσεις των μεγάλων δυνάμεων σε αυτό αποτέλεσαν ένα δίπολο στον δρόμο για την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Οι Ηνωμένες Πολιτείες αντί να παλέψουν για τα ιδανικά για τα οποία αγωνίστηκαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο συναίνεσαν στη γενοκτονία και την εθνοκάθαρση, αλλάζοντας για πάντα τον χαρακτήρα της περιοχής. Ο Χόρτον υποστήριξε ότι η χώρα του ακολούθησε τον λάθος δρόμο με σημαντικές επιπτώσεις για το μέλλον. Τα ερωτήματα σχετικά με την αμερικανική εξωτερική πολιτική που έθεσε ο Χόρτον παραμένουν μαζί μας μέχρι σήμερα. Από αυτή την άποψη, ο αγώνας του είναι ο δικός μας αγώνας και σήμερα, ...τώρα!

Η εμπειρία και τα βιώματα του Χόρτον φωτίζουν σίγουρα το παρελθόν και την ιστορική αλήθεια αλλά και ανοίγουν το δρόμο για τις επιλογές που πρέπει να γίνουν στο μέλλον ώστε να μην επαναληφθούν λάθη και αστοχίες.

Με αυτό, θα ολοκληρώσω τη σκιαγράφιση του έργου και της προσωπικότητας του Χόρτον μέσα από την αναζήτηση της ιστορικής αλήθειας την οποία όλοι οφείλουμε να σεβόμαστε και να μην φοβόμαστε.

Γιατί η αλήθεια της ιστορίας είναι αυτή που μας διαμορφώνει ως λαό, και μας βοηθάει να χαράξουμε την πορεία μας στο μέλλον.

Σας ευχαριστώ για την υπομονή σας και θα χαρώ ιδιαίτερα να ακούσω τα σχόλια σας, και να απαντήσω σε ερωτήσεις που πιθανόν να έχετε.

(*) Η [Ισμήνη Λαμπ](#) είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια και Διευθύντρια του Προγράμματος Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Georgetown.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΙΗΑ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς – μέλη του ΙΗΑ. Η ιστοσελίδα του ΙΗΑ δεν λογοκρίνει, ούτε επεμβαίνει σε άρθρα – κείμενα των μελών του ΙΗΑ.

[INTERNATIONAL HELLENIC ASSOCIATION.](#)

Πηγή : <https://professors-phds.com/>